Per amor a la intersecció

Publicat per Pep Montes Sala [1] el 20/05/2019 - 11:23 | Última modificació: 20/05/2019 - 13:31

Pep Montes [1] | Pep Montes. Cultura, joventut, comunicació, comunitat [2]

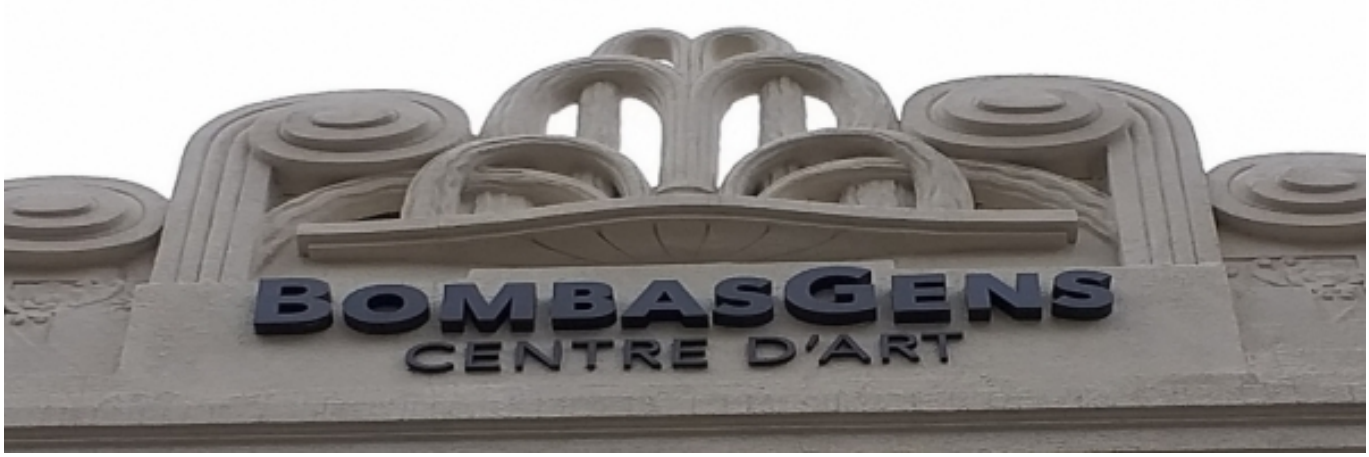

Avui més que mai es parla de la necessària intersecció entre les diferents disciplines i polítiques públiques que tenen com a destí de la seva actuació el treball en proximitat amb les persones. L'expressió artística no es pot separar de l'educació, i l'acció social és, o hauria de ser, inherent a tot projecte cultural. Al mateix temps, les tasques de mediació entre qualsevol manifestació artística i la ciutadania, que cada cop es resisteix més a ser contemplada únicament com a públic passiu, guanyen terreny, com a mínim en el discurs teòric dels que s'ocupen de la cultura.

En aquest context, estem tots enderiats en la recerca de projectes culturals que incorporin una vessant pedagògica, o en serveis assistencials que usin l'art com a instrument de treball i aproximació als usuaris, o en iniciatives en qualsevol territori de l'atenció a les persones que dibuixin un model de mediació entenedor, directe i sense excessives teoritzacions. Busquem en la realitat quotidiana projectes que validin la teoria que hem construït a còpia de contrastar una realitat habitualment decebedora i mancada de projectes que portin a la pràctica allò que la majoria convenim a proclamar com a necessari i urgent. Busquem, per tant, projectes situats en una banda del nostre camp d'actuació (l'art, per exemple) que usin instruments de l'altra banda (l'acció social, posem per cas), i observem de quina manera ho fan, com encaixen, de quin mal pateixen i què podríem fer per millorar-los. Mirem d'entendre com encaixen les lògiques d'una disciplina (les polítiques de joventut, en algun cas) amb les tècniques

d'intervenció d'una altra (la producció cultural, potser) i fem una anàlisi de la intersecció per veure si neix un producte nou o si som capaços de bastir a partir de les seves conclusions un model exportable a altres experiències.

El que és menys freqüent, en canvi, és trobar projectes que incorporin la intersecció en origen. La majoria d'experiències que coneixem tenen el punt de partida en un àmbit o sector de la intervenció i proven d'aproximar-se a l'altra banda, mirant de vèncer les resistències de les pautes de la pròpia activitat per incorporar "tècniques" robades als veïns de l'acció pública. És com si el punt de partida lògic fos sempre el treball sectoritzat, com si les disciplines fossin essencialment impermeables i haguéssim de contravenir la natura per trobar esquerdes que permetin connexions improbables, valuoses no pel seu contingut sinó perquè són ben escasses. Fins i tot en els plantejaments teòricament més ben intencionats costa trobar propostes que escapin a la lògica del sector, que delimita amb claredat què hi és inclòs i què n'és exclòs, còpia o traducció directa del funcionament administratiu, que fixa departaments compartimentats i dibuixa àrees de competència rígides, amb poques possibilitats de transvassaments de coneixement i expertesa.

I justament perquè aquesta és la tònica general, resulta especialment important ressaltar els projectes que fugen de la lògica dominant, contravenen la norma no escrita i mostren camins alternatius. És el cas, a parer meu, de la Fundació Per Amor a l'Art [3]i del seu Bombas Gens Centre d'Art [4], de València.

Bombes que no esclaten

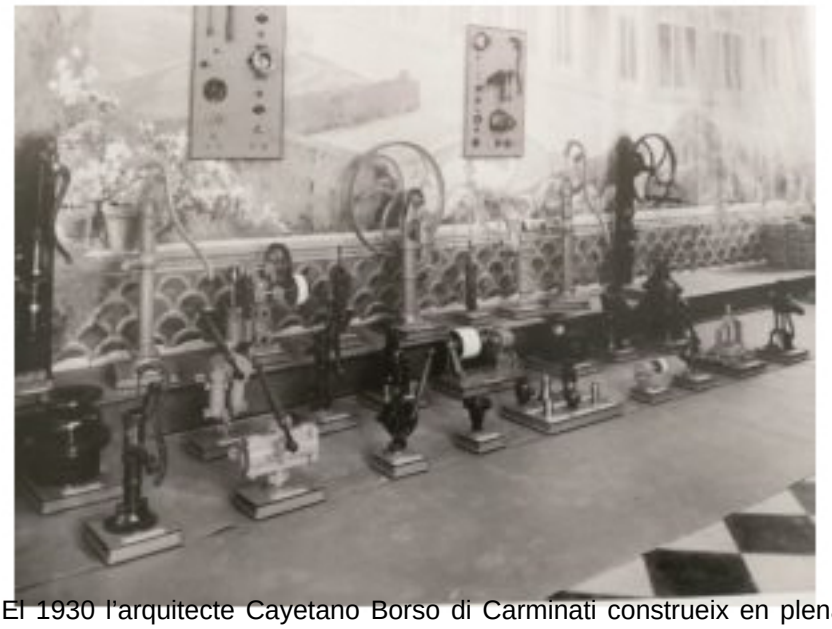

El 1930 l'arquitecte Cayetano Borso di Carminati construeix en plena horta valenciana una fàbrica de bombes hidràuliques per encàrrec de Carlos Gens, un industrial que va incorporar a la seva empresa, *Bombas Gens*, una especial sensibilitat en el tracte i atenció als seus treballadors i un gust pel detall que ha perviscut en diverses singularitats de l'edifici. Quan esclata la Guerra Civil, la fàbrica és col·lectivitzada i finalment posada al servei del Govern de la República, instal·lat el 1937 a València. L'edifici va deixar d'acollir la singular exposició comercial de bombes hidràuliques per passar a fabricar material de guerra, i singularment a explosius per a morters. L'homonimia de la bomba hauria de donar molt joc al futur, encara insospitat, de l'edifici, però de moment els capricis de la història van modificar radicalment la seva funció. Un dels efectes de la transformació fou que la fàbrica es va convertir en objectiu estratègic dels bombarders italians, i entre tantes adaptacions físiques, l'edifici va haver d'acollir un refugi antiaeri que amb els anys seria un més del motius que justifiquen avui l'interès d'una visita.

Finalitzada la guerra i recuperada l'activitat industrial, l'horta que havia acollit una construcció ben extemporània en aquell entorn, va anar deixant pas al creixement de València, fins que la ciutat va engolir la zona i va veure néixer i créixer el barri de Marxalenes, amb una població d'extracte humil que va assumir Bombas Gens com una part del seu paisatge urbà quotidià. La fàbrica va mantenir la seva activitat fins a 1990, data que marca el punt de partida de més de vint anys d'abandó. La història, però, es reprèn el 2014, moment de la creació de la **Fundació Per Amor a l'Art**, un projecte que buscava concreció física per a una conjunció d'interessos que abastaven l'art

contemporani, la recerca científica i l'atenció social. La feliç troballa de l'antic edifici de *Bombas Gens* i la constatació de la seva idoneïtat per acollir en el mateix espai i amb un mateix instrument les diverses finalitats de la fundació és la raó fonamental d'aquest article.

La restauració de l'edifici, amb una idea eminentment funcional per tal d'acollir un centre d'activitat cultural, va anar oferint sorpreses successives. La necessitat de desactivar bombes de morter que sorprenentment van aparèixer tants anys després de la seva destinació bèl·lica i la recuperació d'un refugi antiaeri en un excepcional estat de conservació foren només algunes de les troballes. L'estudi de l'edifici aportava detalls gens habituals per a una destinació industrial, com el delicat frontal de l'accés davanter, la singular qualitat de la fusteria, les motllures de les portes o els espais de dutxes i banys de l'interior, que testimoniaven una cura especial per als treballadors de l'època. Però la connexió amb el passat anava molt més enllà, perquè les obres van fer aflorar el celler d'una alqueria del segle XV i van animar els projectistes a habilitar un pati que avui és un espai de pau i, potser, de reflexió per a la interpretació artística. De l'horta del segle XV a la del XX, passant per un conflicte bèl·lic, l'ús industrial i l'abandó en mig d'un sobtat creixement urbà. Hi faltava només la connexió amb la contemporaneïtat.

Un centre d'art… i més

El 2017 es va inaugurar Bombas Gens Centre d'Art [4], que ocupava i adaptava les àmplies naus de l'antiga fàbrica, i el Centre Jove. [5]en un edifici funcional i singular de nova planta que es va alçar en un espai annexe però en el mateix recinte. El centre d'art fa una aposta prou singular en el panorama artístic de la capital valenciana i pren relleu per si mateix, amb una aposta clara per la vàlua professional del seu equip humà, que desenvolupa una idea precisa i eficaç de la mediació cultural com a vehicle de difusió, comprensió i interpretació de les seves propostes expositives. Però només cal superar una simple paret, a través d'un pati obert, per accedir al **Centre Jove** impulsat per la mateixa fundació, que acull prop de quaranta adolescents del barri en situació de vulnerabilitat social. Es tracta d'un centre de dia, que complementa i reforça la formació d'aquests nois i noies, però sobretot els aporta recursos emocionals, pràctics i vivencials per fer-se autònoms en un entorn que fins al moment no els ha tractat especialment be. Aprenen algunes disciplines que els poden obrir portes laborals de futur i experimenten amb les seves capacitats artístiques, que tan poden servir per a descobrir futures vocacions com per enfortir la seva personalitat i guanyar autonomia per a construir un projecte de vida fet a la seva mida.

No es tracta d'un projecte artístic que s'apropa als joves. No és un projecte social que usa l'art. És un projecte que treballa simultàniament i en xarxa la divulgació artística, la dinamització juvenil i l'atenció social. Pensat des de les tres perspectives des d'un primer moment, i aprofitant les fortaleses de cadascuna d'elles per descobrir noves possibilitats de les altres. El projecte és relativament jove, i tot

just supera els dos anys de vida, de manera que hi ha encara molt recorregut per davant a l'hora de posar a prova els seus mètodes i valorar l'assoliment dels seus objectius. Però la seva simple existència és ja una bona noticia, que ens parla de la possibilitat real de construir projectes des d'un plantejament integral, que recullin de manera organitzada la diversitat de vessants possibles de l'atenció a les persones, contemplant les dimensions artística, participativa i social a l'hora, sense posar-ne cap per damunt de les altres, fent-les conviure amb normalitat, sense la sensació d'estar aixecant un projecte extraordinari de tan rar com és.

No hem de menystenir el fet i la singularitat que aquest projecte que mereix elogis per, entre d'altres raons, la seva vocació social i de divulgació cultural, és una iniciativa privada. Podem imaginar un projecte de titularitat pública ideat amb aquest plantejament conceptual i, encara més, amb aquesta eficàcia pràctica? Pregunta per a valents.

Amor

El 10 d'abril passat vaig tenir l'oportunitat de conèixer el **Centre d'Art** i el **Centre Jove de Bombas Gens**,

acompanyant el director de l'Insitut Valencià de la Joventut, Jesus Martí, que amablement em va convidar a afegir-me a una visita que ell mateix havia sol·licitat, intrigat i agradablement sorprès per les coses que li havien explicat sobre el projecte. Ens van oferir un recorregut completíssim pels racons de l'edifici i ens van compartir moltes de les intimitats tècniques del projecte, acollits amb una amabilitat extraordinària i, diria jo, amb molt d'amor. Amor a l'art, sí. I amor a la intersecció, també. La intersecció entre l'art, els joves, la participació, les cures i la vida en comunitat.

Publicat originalment a : Pep Montes. Cultura, joventut, comunicació, comunitat [6], 3 de maig de 2019

Inicia sessió [7] o registra't [8] per enviar comentaris

Etiquetes: espais d'exposicions
Etiquetes: arts plàstiques i visuals
Etiquetes: València
Etiquetes: joves
Etiquetes: mediació
Etiquetes: projectes
Etiquetes: Bombas Gens Centre d'Art

- [9]

URL d'origen: https://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2019/amor-interseccio

Enllaços:
[1] https://interaccio.diba.cat/members/montessp
[2] http://www.pepmontes.com/
[3] https://fpaa.es/val/
[4] https://www.bombasgens.com/
[5] https://fpaa.es/val/pt_social/en-el-centre-jove/
[6] http://www.pepmontes.com/per-amor-a-la-interseccio/
[7] https://interaccio.diba.cat/
[8] https://interaccio.diba.cat/form/alta-comunitat
[9] https://interaccio.diba.cat/node/7975